

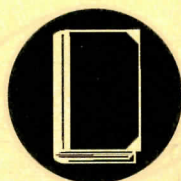

KRIMINALOMSORGEN

Trafikk og rus arbeidshefte

Tilrettelagt av

Torunn Højdahl og Ragnar Kristoffersen

KRIMINALOMSORGEN

Trafikk og rus

arbeidshefte

Tilrettelagt av
Torunn Højdahl og Ragnar Kristoffersen

Kriminalomsorgens utdanningscenter 2003

Copyright: Kriminalomsorgens utdanningssenter KRUS, Oslo 2003

Utgitt av :

Kriminalomsorgens utdanningssenter KRUS

Boks 6138 Etterstad

0602 Oslo

Telefon: 23067100

www.krus.no

nr. 1/2003

Fargeillustrasjoner: Anne Lippert

ISBN 82-91910-28-6

"Trafikk og rus" er nå bearbeidet og utgis i en elektronisk utgave i samarbeid med Odd Qvam fra firmaet Vizion Nordic. Anne Lippert har tegnet illustrasjonene som introduserer temaene.

Den elektroniske utgaven består av håndbok, arbeidshefte og film produsert på en CD.

Dette arbeidsheftet inneholder tegninger, øvelser og materiale du kan benytte i gruppene og kopiere over på lysark.

Vi håper at arbeidsheftet kan være et godt verktøy når du skal forberede og gjennomføre temaene med domfelte.

KRUS, mars 2003

Lykke til!

Torunn Højdahl

Ragnar Kristoffersen

Bli kjent — mål og innhold

Vi skal bli kjent med hverandre og kjenne mål for kurset og innholdet.

Mål:

Kurset skal bidra til at du ikke kjører ruspåvirket.

Du skal:

- få kunnskap om årsaker til kjøring i ruspåvirket tilstand og konsekvensene av slik kjøring
- motiveres til å avstå fra fremtidig kjøring i ruspåvirket tilstand
- utfordres på dine holdninger for å bli bevisst og ta ansvar for egne handlinger
- lære strategier for å unngå å kjøre ruspåvirket

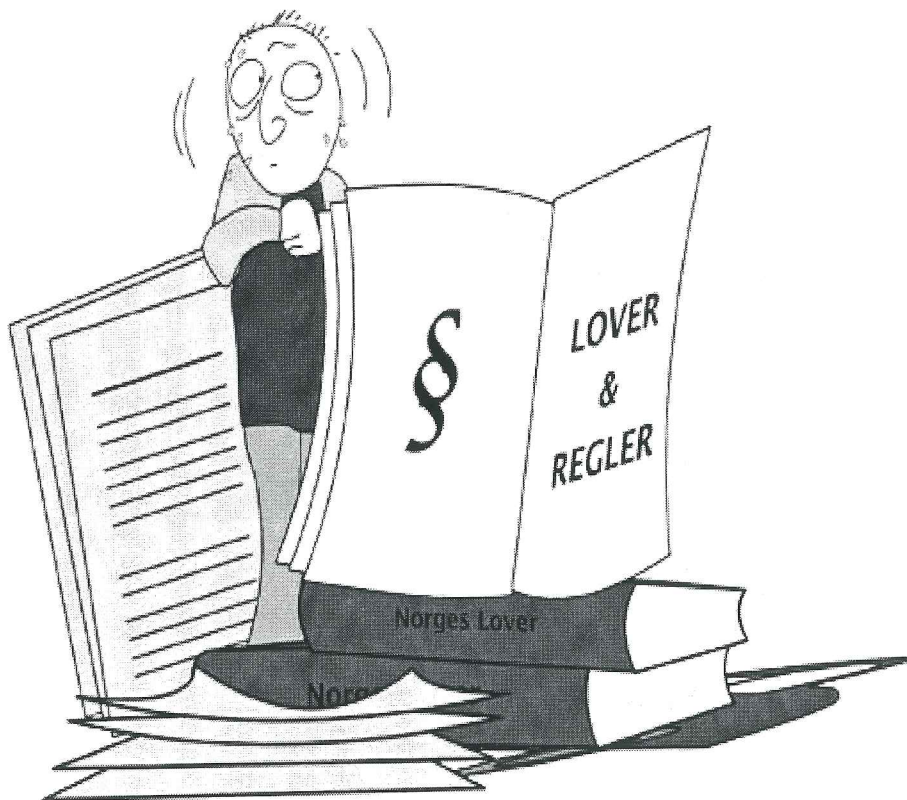
Målgruppene:

- førstegangs promilledømte
- dømte for gjentatt promillekjøring
- dømte for annen ruspåvirket kjøring
- dømte som tidligere har kjørt i ruspåvirket tilstand

- Bli kjent — mål og innhold
- Lovverk og historikk
- Myter om alkohol
- Foranledning til ruspåvirket kjøring
- Kunnskaper om rusmidler
- Virkninger av alkoholbruk
- Kjøreprosessen med og uten alkohol
- Virkninger av andre rusmidler
- Konsekvenser av ruspåvirket kjøring, for deg selv og for andre
- Risikosituasjoner for gjentakelse av kjøring i rus og eget ansvar for å unngå kjøring i rus
- Evaluering, alternativer og avslutning

Lovverk og historikk

Du skal få kjennskap til gjeldende lover og regler og hvordan disse har endret seg i historien.

Historikk

- I 1874 hadde Christiania forbud mot kjøring med hest og kjerre i drukken tilstand. De første motorvognene kom til landet i 1895.
- I 1912 kom motorvognloven som fastslo at straffen for promillekjøring var bot og fengsel inntil tre mnd. Fartsgrensene var i byen 15 km og inntil 35 km utenfor byen. De tre første dødsulykkene registrert.
- I 1936 innførte Norge som første land i verden en promillegrense på 0,5. Sverige gjorde det samme fem år etter, men da med en promillegrense på 0,8.
- I 1959 ble det forbudt å kjøre under påvirkning av alkohol og andre rusmidler i de 6 første timene etter kjøring hvis føreren forstod eller måtte forstå at det ville bli politietterforskning på grunn av kjøringen.
- I 2001 innførte Norge en promillegrense på 0,2.

Dagens lovverk

Vegtrafikkloven: Ingen må føre eller forsøke å føre motorvogn når han er påvirket av alkohol (ikke edru) eller annet berusende eller bedøvende middel.

Har fører større alkoholkonsentrasjon i blodet enn 0,2 promille regnes han i alle tilfeller for påvirket av alkohol.

Loven gir politiet anledning til å ta utåndingsprøve ved vanlige trafikkontroller.

Hovedregler for straff:

Fra 0,2 til 0,5:	Bot
Mellom 0,5 og 1,0:	Bot og betinget fengsel
Mellom 1,0 og 1,5:	Bot og ubetinget eller betinget fengsel
Over 1,5:	Bot og ubetinget fengsel, alternativt bot og betinget med deltakelse i promilleprogram som vilkår.

Den som blir tatt flere ganger med promille over 0,5 får bot og ubetinget straff. Bot tilsvarer normalt en og en halv månedslønn.

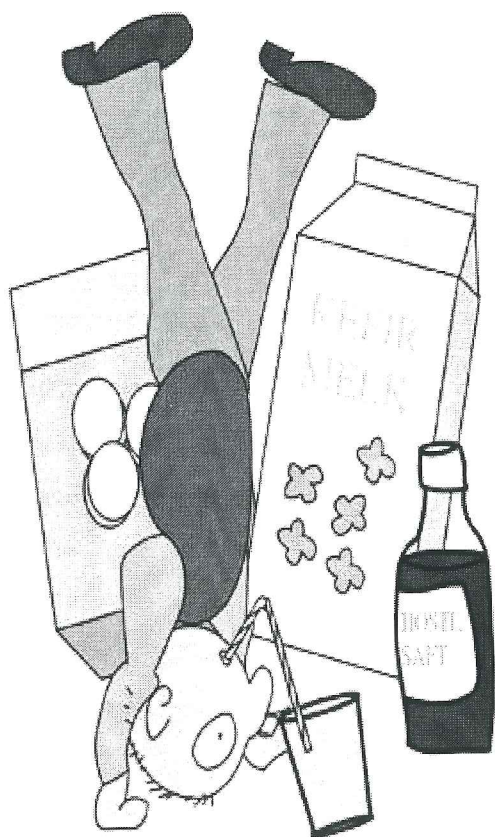
Fører kortet tilbake?

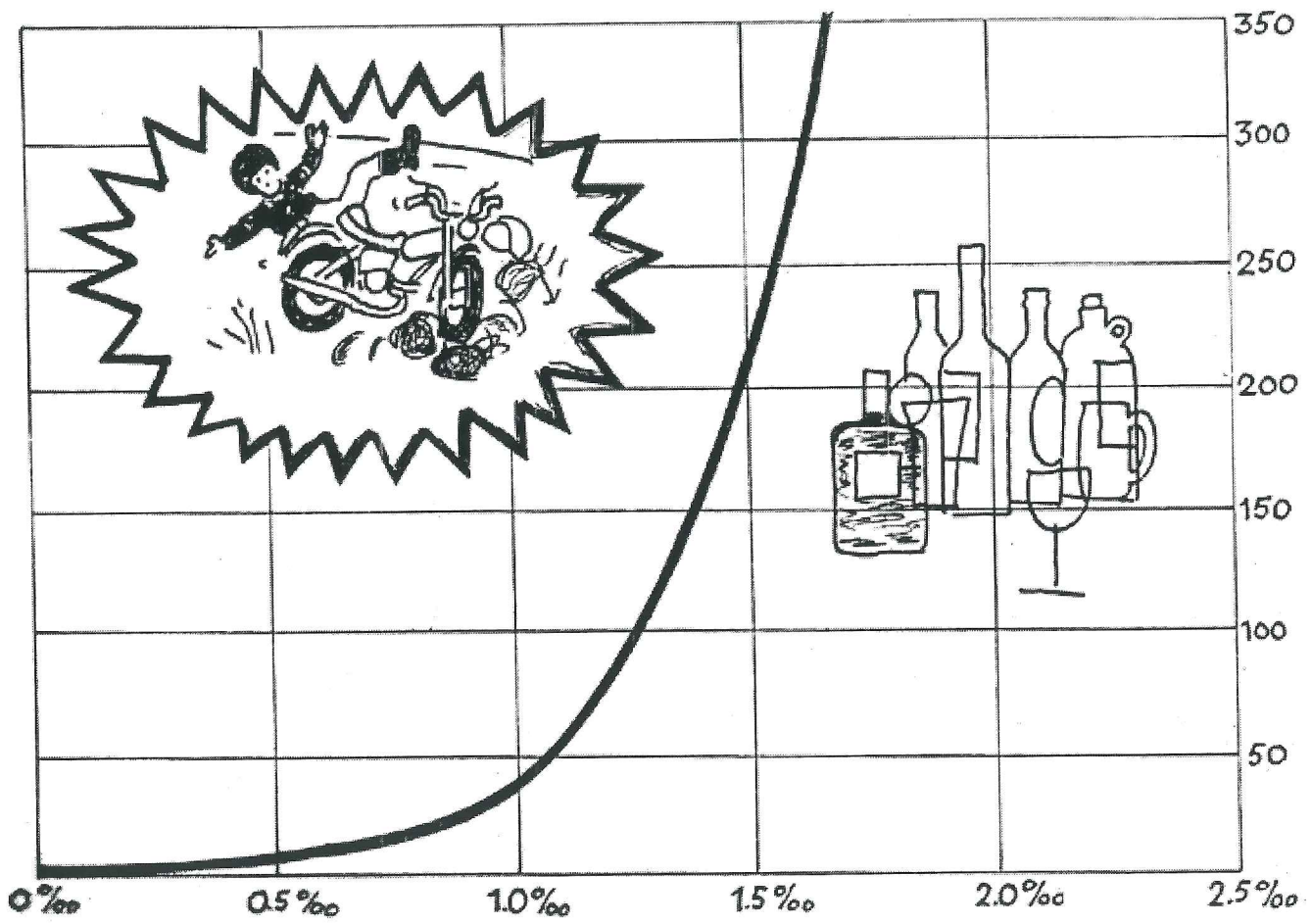
Søkeprosessen

- Søknad til politiet
- Foretar vandelskontroll
- Oversender saken til Biltilsynet med beskjed om hvor omfattende førerprøven skal være. I de fleste tilfellene må full førerprøve avlegges.

Myter om alkohol

Du skal få økt kunnskap om hva som gir promille og om egne vaner når det gjelder bruk av alkohol.

Øvelse. Verdivalgøvelse

Sett ring rundt det tallet du synes passer for deg

Du blir invitert til en helgetur som skal være alkoholfri.

Hvordan stiller du seg til å bli med?

Ikke interessert	Litt interessert	Passe interessert	Positiv	Svært positiv
1	2	3	4	5

Hvilket inntrykk gjør informasjon om alkoholskader på deg?

Ikke noe	Litt	En del	Mye	Svært mye
1	2	3	4	5

Tenk deg at du vinner en stor gevinst i tipping.

Hvilken plass vil alkohol ha i feiringen?

Ikke noe	Litt	En del	Mye	Svært mye
1	2	3	4	5

Foranledning til ruspåvirket kjøring

Du skal reflektere over hva som førte til ruspåvirket kjøring.

Øvelse. Foranledning til kjøringen

Skriv hva som utløste promillekjøringen, foranledningen til kjøreturen du soner for.

F:

F = foranledning. Det kan være mange forhold som utløser en promillekjøring: Personlig sinnstemning og følelsemessige reaksjoner som sinne, sorg eller sjalusi, situasjonsbestemte forhold, eller en kombinasjon av personlige og situasjonsbestemte forhold. Likegyldighet og bagatellisering (personlig holdning) kan også være utløsende årsak.

Øvelse. Skriv ned hva som skjedde under den kjøreturen du nå soner for

A:

Svenske satte norsk promille-rekord

31-åringen har satt en nærmest uslåelig norgesrekord: På bare seks timer klarte mannen fra Stockholms-traktene å bli tatt for tre promillekjøringer i samme bil.

Av GUNNAR HULTGREEN

– Jeg husker ingenting, men hvorfor tok ikke politiet bilnøklerne mine? spør svensken.

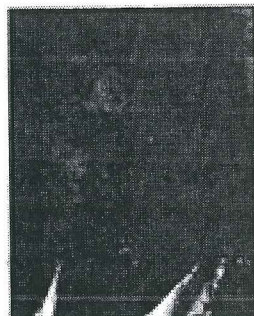
I går ble 31-åringen dømt til 30 dagers fengsel og ilagt en bot på 43 500 kroner i Oslo byrett.

Det var 23. februar i fjor alt gikk galt for svensken, som er bosatt noen mil utenfor Oslo sentrum. I Schweigårds gate i Oslo sentrum ble han først oppdaget av en politipatrulje. Klokketiden var da 02.30.

Blodprøven viste hele 2,03 i promille.

Avskiltet

Etter et kort besøk på politihuset på Grønland, hvor blodprøven

KRITISK: Advokat Anja K. Hellander er kritisk til politiet.

Resultatet: 0,95 i promille.

Husker ingenting

Svensken tok dommen med fatning: – Jeg husker rett og slett ingenting.

– Men det jeg ikke skjønner er at politiet løslot meg etter at jeg ble tatt første gang. Hvordan kan politiet i

Øvelse. Risiko og farevurdering

Sett et kryss på skalaen fra 1 til 10 for hvordan du vurderte situasjonen ved siste kjøring.

1. Hvordan vurderte du risikoen for å bli tatt i forbindelse med den dommen du soner nå?

Risiko for å bli tatt

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Overveide ikke likegyldig overveide kalkulerte risiko

2. Hvordan vurderte du faremomentet (muligheten for skade eller ulykke) i forbindelse med den dommen du soner nå?

Vurdering av faremomentet ved kjøringen

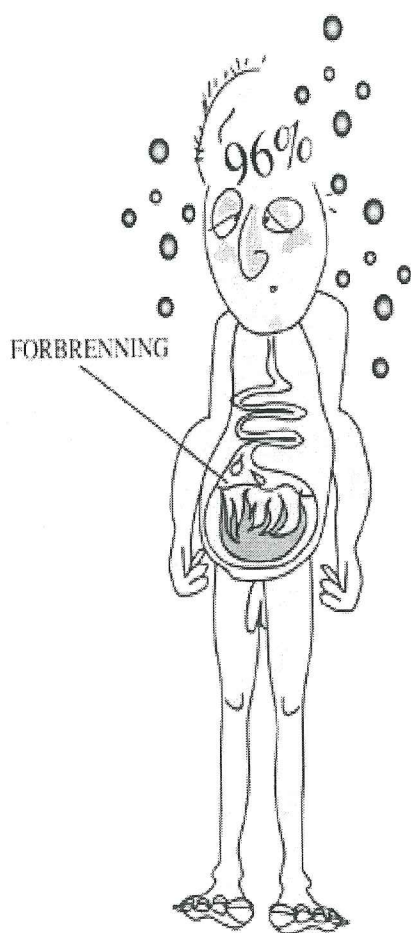

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Overveide ikke likegyldig overveide vurderte nøye

Kunnskaper om rusmidler

Du skal få kunnskap om rusmidler og hvordan alkohol forbrenner i kroppen.

Tatt med 3,15 i promille

TROMSØ (Dagbladet): Døddrukken – og med hele 3,15 i promille – valset Senja-mannen rundt på såpeglatte veier.

Av BJØRGE FJELLHEIM

Han befant seg faretruende nær promillegrensen som for mange ville vært enebetydende med bevisstløshet, hjernelammelse eller døden.

I grofta

– Det er ikke mange fyllekjørere som blir tatt i så omtåket tilstand. Der- som vi forutsetter at mannen hadde en vekt på 80 kilo, må han i løpet av nokka kort tid ha drukket en halvflasker brennevin eller 12 halvliterer øl, før han følte seg moden for en biltur.

Det sier lege Henning Mørland ved Statens retts- toksikologiske institutt, som målte mannens blod- prøve. Promillen ble fast- satt til minst 3,15. Mør- land står fast at vanlige mennesker med så høy promille ikke ville ha vært i stand til å stå oppreist eller ført en samtale med andre enn seg selv.

Reservenekler

Efter en svært kronglete – og livsfarlig tur – endte han bokstavelig talt i grofta. Senjaveringen og bilen ble dratt opp av en traktor. «Hjelperen» kon- staterte raskt at mannen

var karon full, og tok der- for nøklene fra ham.

Men mannen ga seg ikke. Han ville videre. Da han ble stående alene igjen på veien, fant han fram reserveneklene. Der- etter satte han seg igjen bak rattet for å fortsette sin hasardiøse ferde.

Efter ei mil ble han stop- pet av lensmannsbetjent Svein Jeppesen.

– Han var sterkt be- ruset, men utrolig nok sto han på beina, sier Jeppesen til Dagbladet.

Politimannen mener mannen – som er i 40-åre-

ne – må ha hatt inngående kjennskap til sprit, og ut- viklet svært høy toleran- segrense.

– Om folk med et mode- rat alkoholforbruk hadde hatt den samme promil- len, ville de ikke fjernet veien til garasjen, og langt mindre husket at de had- de bil, mener han.

I løpet av sine 28 år i eta- ten har Jeppesen aldri opplevd noe liknende.

Den farnøse bilturen fant sted i oktober i år. Nå er Senja-mannen dømt til 30 dagers fengsel og 8000 kroner i bot.

Fengsles for båtpromille

Med stor fart og høy promille mistet 27-åringen kontrollen over den raske passabåten og kjørte rett på land i Lagfjorden mellom Risør og Tvedestrand. Tre personer ble skadd i ulykken.

Nå er båtføreren dømt til betinget fengsel i 30 dager og 6000 kroner i bot.

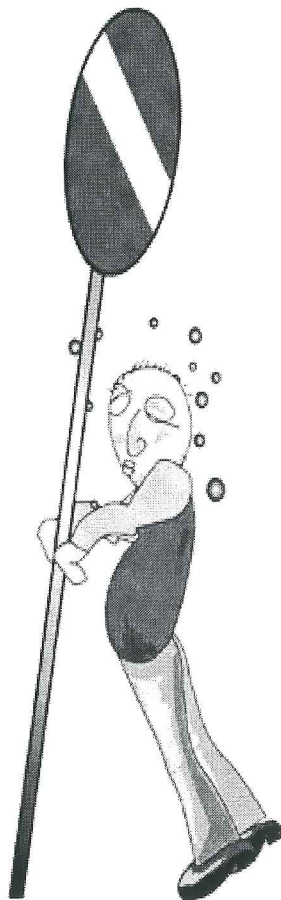
Båtføreren og to kvinnelige passasjerer ble alle skadd da ulyk- ken skjedde i juli i år. Nylig møtte den 27 år gamle Lier-mannen i Høll herredsrett i Tve- destrand tiltalt for pro- mullekjøring til sjøs.

Båtføreren erkjente straffskyld, og forklarte i retten at han hadde mistet sikten da en fjellvegg skygget for målnelyset. Politiet har ansått at båten holdt en fart på 30 knop da den traff land med enorm kraft.

En blodprøve viste at båtføreren hadde en promille på 2,18.

Virkninger av alkohol

Du skal vurdere dine erfaringer med alkohol og virkninger på kropp og atferd, egen alkoholbruk og hvordan den virker på andre.

Øvelse. På hvilken måte virker din alkoholbruk på andre mennesker?

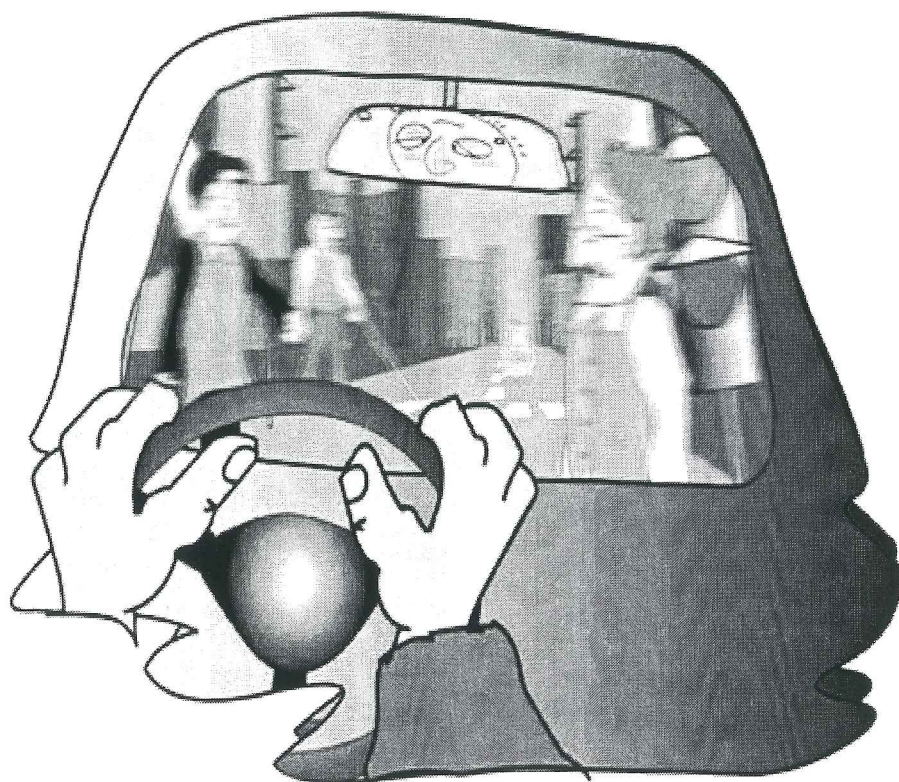
	På kort sikt	På lang sikt
Hva blir bra når du drikker alkohol?		
Hva blir ikke bra når du drikker alkohol?		

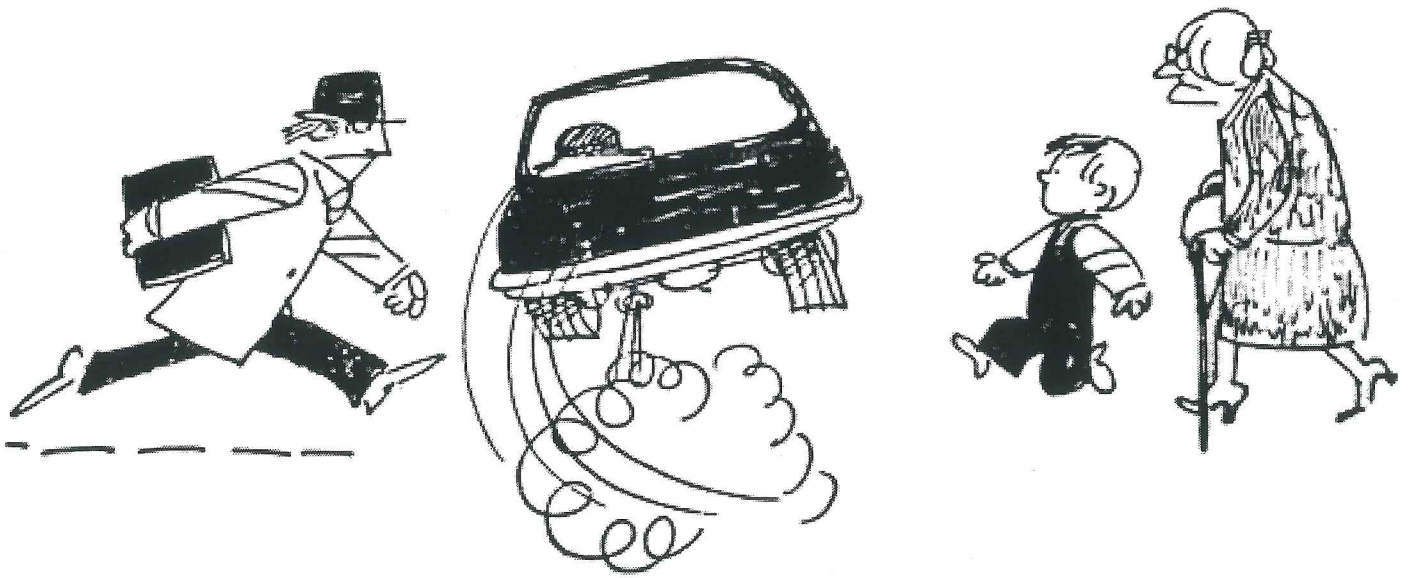
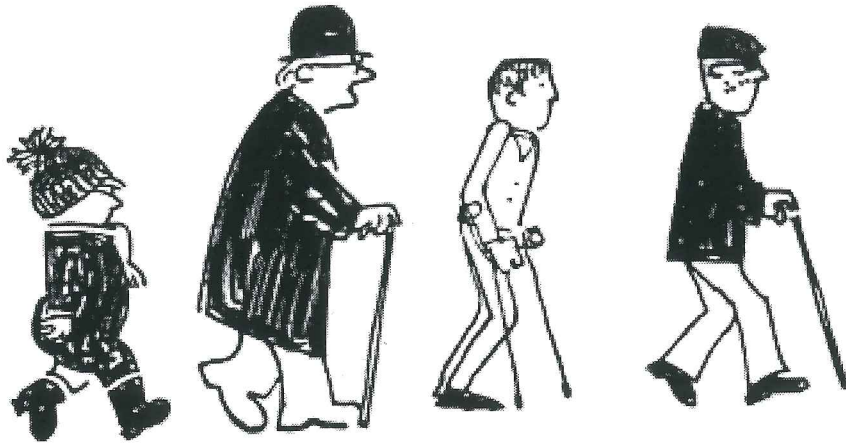
Hva ville du savne mest ved ikke å drikke?

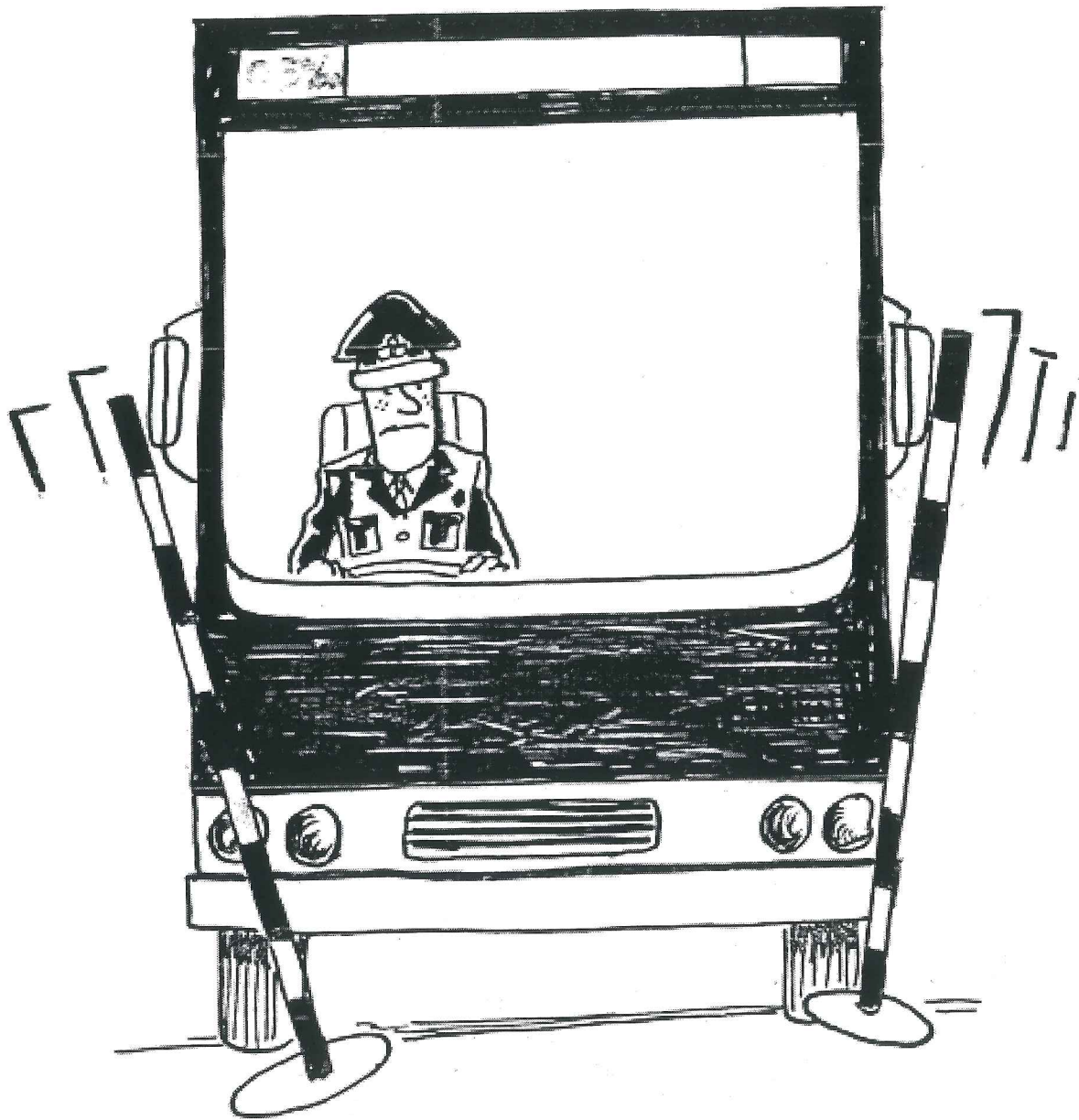
Hva vil du vinne på å la være å drikke?

Kjøring med og uten alkohol

Du skal få kjennskap til kritiske faktorer i kjøreprosessen og risikofaktorer ved bilkjøring i rus.

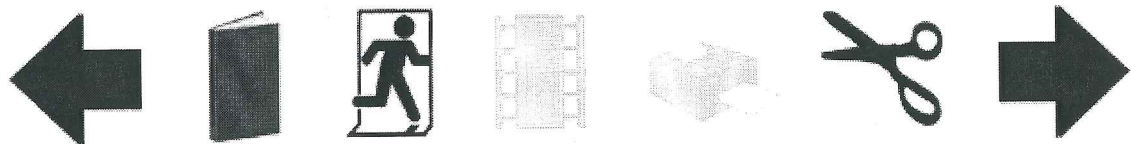
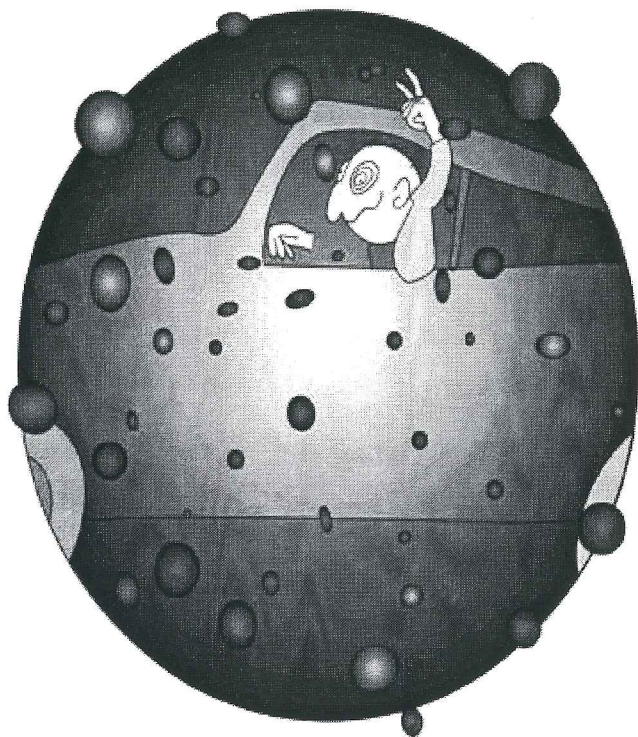

Virksomheter av andre rusmidler

Du skal ta utgangspunkt i erfaringer med andre rusmidler enn alkohol og hvordan de virker på deg.

Flere bilister i narkorus

Stadig flere bilførere kjører bil mens de er påvirket av narkotika eller andre sløvende midler. Bare halvparten av alle promillemistanke nøyter seg med alkohol, viser resultater fra Statens retts toksikologiske institutt.

HÅKON LETVIK

Politiet blir stadig mer påpasselige når de får mistanke om promillekjøring. I nesten 90 prosent av slike blodprøver finner Statens retts toksikologiske institutt spor av narkotika eller medikamenter.

Det vanligste rusmiddel hos slike bilførere er hasj, mens de beroligende stoffene Valium, Valal og Stesolid kommer på annen plass. Rohypnol og andre sovemidler er også vanlige rus-

midler i tillegg til amfetamin. I 1991 mottok SRI 2400 prøver med mistanke om annen påvirkning enn alkohol. Av disse ble 1514 blodprøver analysert for å finne ut om de inneholdt spor av narkotika eller medikamenter. De øvrige prøvene viste seg å ha så høy alkoholkonsentrasjon at det i seg selv var tilstrekkelig for straffutmålingen.

Fordobling av prøver

— Det har vært en sterk økning i antall prøver, en

fordobling hvert tredje år fra 1983. Fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år har økningen vært på ca. 30 prosent, sier forsker Asbjørg S. Christophersen ved SRI. Analysene viser at svært mange av de påvirkede bilførerne blander alkohol, hasj, beroligende midler eller amfetamin. Mer enn halvparten av bilførerne som hadde brukt et sovemiddel for å få rus, hadde også spor av hasj i blodprøven. To tredjedeler av de som hadde brukt beroligende midler som Valium, Stesolid eller Valal hadde samtidig brukt hasj, amfetamin eller sovemidler.

— Vi snakker i disse sakene ikke om vanlig bruk av medisiner — det er snakk om alt for store doser, sier Christophersen.

SRI har i flere år blitt

mer oppmerksomme på at alkohol ikke er det eneste rusmiddel blant promillekjørerne, og at bruk av andre rusmidler er langt vanligere enn det man tidligere har trodd. Også politifolk har vært vant til at det lukter alkohol av den tradisjonelle promillekjøreren, og har ikke vært like oppmerksomme på narkotika og medikamenter som gjør bilføreren uskikket til å kjøre.

— Den sterke økningen i antall prøver vi får til analyse, kan nok skyldes at politiet er blitt mer oppmerksomme på andre rusmidler enn alkohol, sier Asbjørg S. Christophersen.

En 32 år gammel arbeidsledig sosialklient er i Oslo byrett dømt for å ha kjørt bil i påvirket tilstand. Etter analyse av blodprøven fant Statens retts toksikologiske institutt spor et-

ter amfetamin, hasj, og stoffer som finnes i de mest brukte sove medisiner og beroligende midler.

SRI skrev en uttalelse om saken og konkluderte at stoffene som ble funnet kunne forsterke hve, andre, og at mannen må ha vært påvirket da han kjørte bil. Byretten la til grunn at sjåføren var forholdsvis sterkt påvirket under kjøringen. Mannen ble også dømt for å ha kjørt på to syklistar ved en annen anledning, og for å ha kjørt uten førerkort fire ganger. 33-åringen var avhengig av narkotika da han ble tatt for kjøringen.

Siden mannen er inne i en positiv livssituasjon, mente byretten at det var tilstrekkelig med 45 dagers betinget fengsel og 5 000 kroner i bot. Byretten bemerket at det ellers ville ha vært riktig å reagere med ubetinget fengsel.

Konsekvenser for andre

Du skal tenke gjennom hvilke konsekvenser ruspåvirket kjøring har ført til eller kan føre til for andre.

Øvelse

Lytt til eksemplet som gruppeleder leser. Tenk deg at du er en av personene.

Oppgaven

Hva tror du skjer i denne familien?

Hvordan oppleves det som har hendt?

Eksempel 1

En mor på 32 år er gift og har to barn, en jente på 6 år og en gutt på 4 år. Hun blir alvorlig skadd i en trafikkulykke der en promillekjører er skyld i ulykken. Moren pådrar seg brudd i nakken, som fører til at hun i liten grad kan bruke armene og at hun må sitte i rullestol.

Eksempel 2

En far med samboer og en baby har kjørt med promille. Han forårsaker en alvorlig trafikkulykke. I ulykken pådrar han og babyen seg skader. Han blir arbeidsufør.

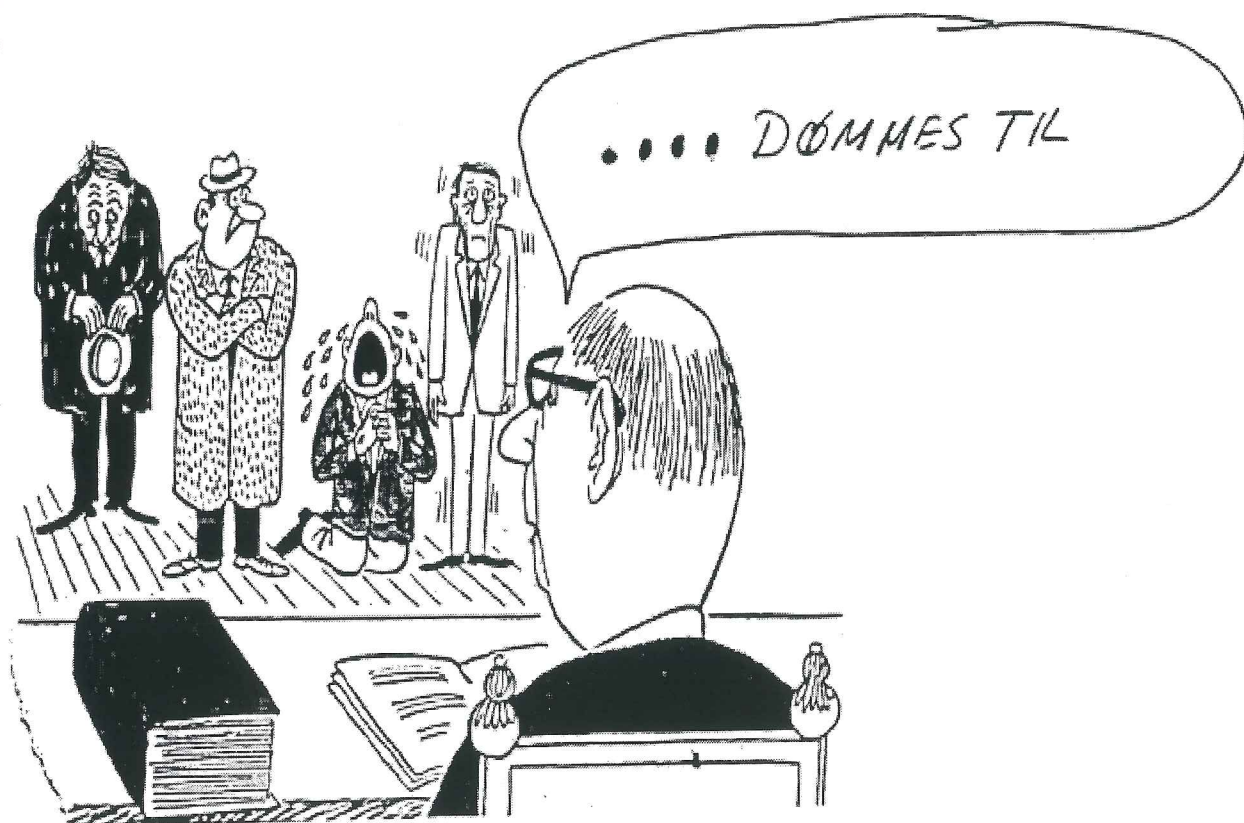
Konsekvenser for deg selv

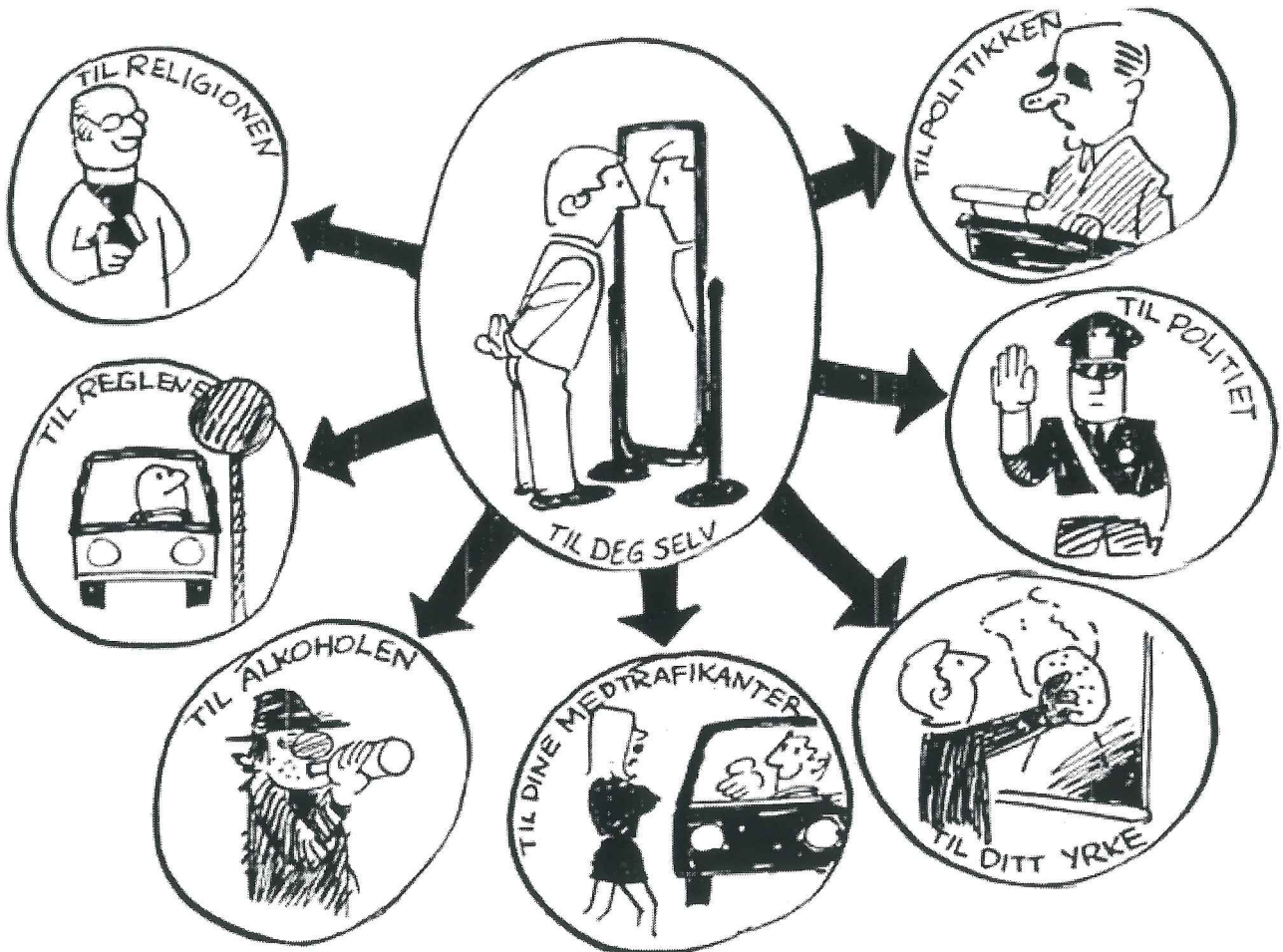
Du skal tenke gjennom hvilke konsekvenser ruspåvirket kjøring får for deg selv.

Øvelse. Skriv ned hvilke konsekvenser ruspåvirket kjøring har fått for deg selv:

K:

Øvelse

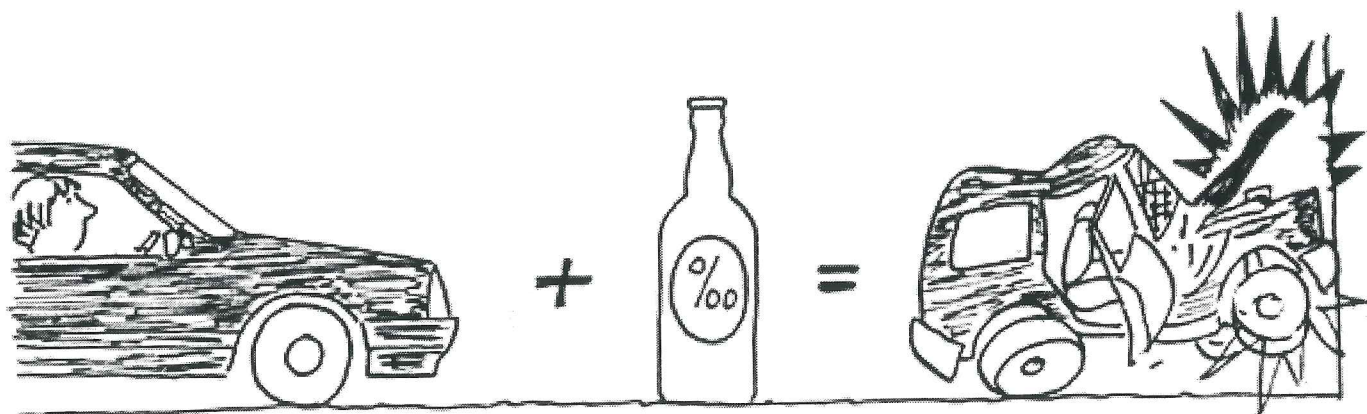
Du får utlevert en beskrivelse av en situasjon, A eller B, men du får ikke vite den andres beskrivelse.

Les teksten og tenk deg om. Du skal deretter fortelle den andre personen hvorfor du vil prate med han.

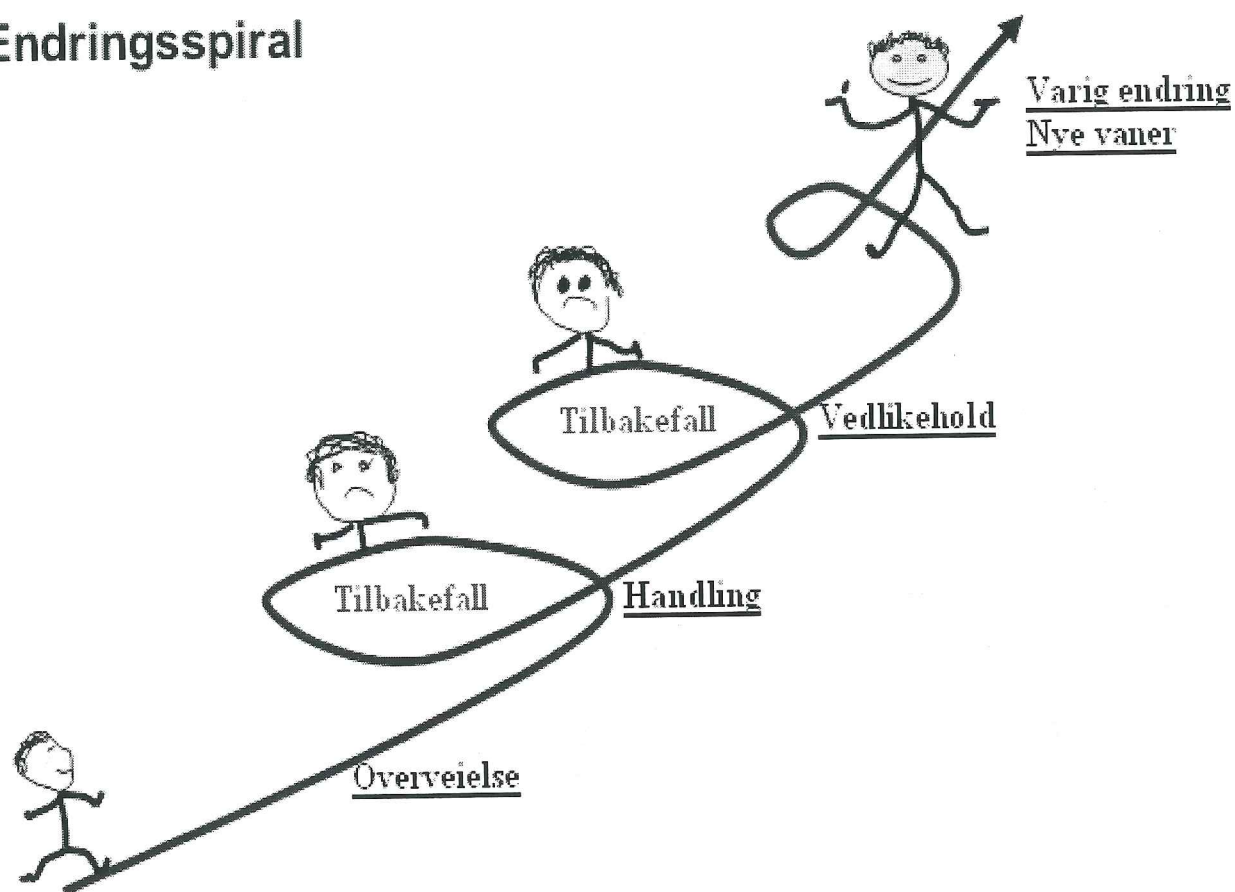
Risiko for gjentakelse

Du skal tenke gjennom risikosituasjoner som kan føre til ny ruspåvirket kjøring, og hva du selv kan gjøre for å unngå ny kjøring.

Endringsspiral

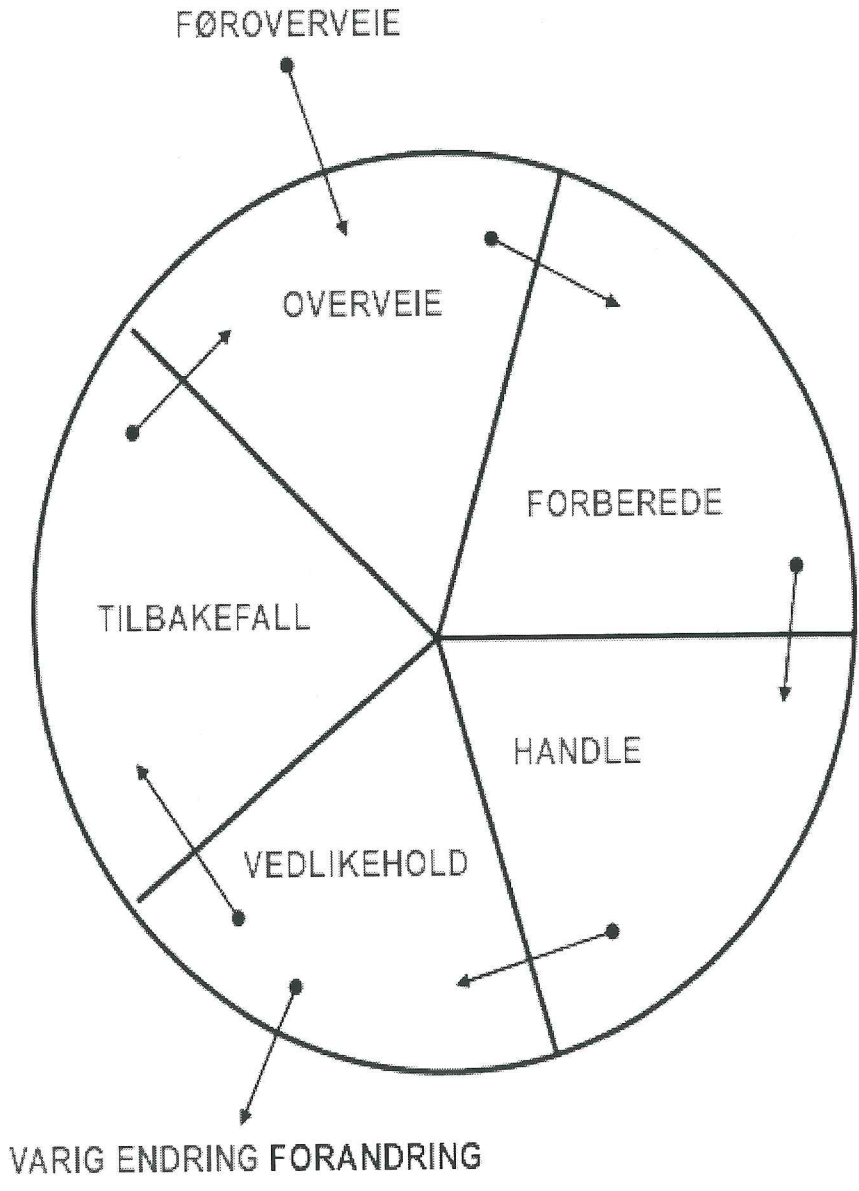
Før overveielse

Endring går i typiske stadier.

Man kan bevege seg fram og tilbake og ha tilbakefall.

Endring tar tid!

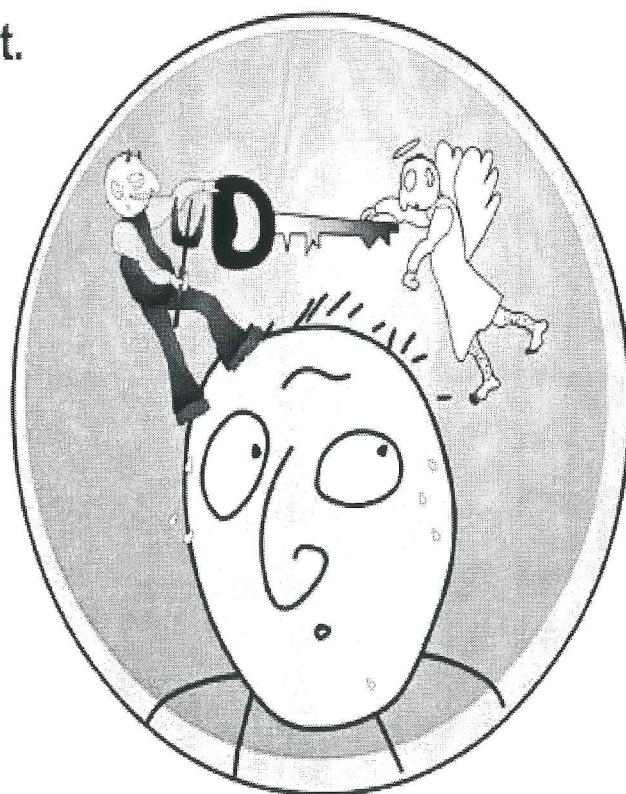
Endringssirkel

Evaluering. Hva kan du gjøre selv?

Du skal oppsummere hva du selv kan gjøre for å unngå ny ruspåvirket kjøring.

Evaluering av kurset.

Øvelse. Skriv ned fem punkter om hva du selv kan gjøre for å forhindre gjentatt kjøring i rus:

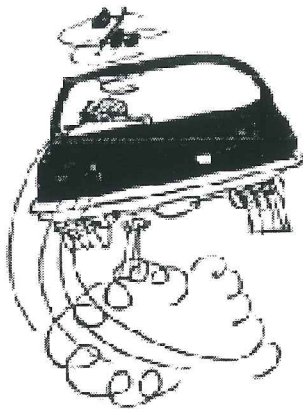
1.

2.

3.

4.

5.

 la oss kjøre deg hjem
brostaxi

Vi håper du har fått:

- innsikt i hva som fikk deg til å kjøre påvirket av alkohol eller andre rusmidler
- forståelse for uheldige konsekvenser for deg selv og andre ved ruspåvirket kjøring
- innsikt i hva du selv kan gjøre for å unngå ny kjøring påvirket av alkohol eller andre rusmidler
- tenkt gjennom egen bruk av rusmidler og egen atferd når det gjelder rusbruk og trafikk.